

MEDIAEVAL FISHERIES ALONG THE COAST OF SOUTH DEVON (ENGLAND)

Harold Fox

University of Leicester, Centre for English Local History, Marc Fitch Historical Institute
5 Salisbury Road, Leicester LE1 7QR, United Kingdom
E-mail: al34@le.ac.uk

The county of Devon is in the south-west of England and has one coast facing what we possessively call the English Channel, another facing Wales and Ireland. This paper concentrates largely on the southern coast, which boasts high cliffs, small coves, a few long sands and several winding estuaries which take salt water many miles inland – in other words a variety of maritime habitats which encouraged the breeding of a great variety of fish and shellfish. The paper will deal with four topics: technologies, the people who fished, fishing settlements, and the volume of fish caught (an almost impossible topic for the would-be quantifier).

Fishers may be divided into hunters and trappers, the latter setting up fixed technologies and waiting for fish to swim into them, the former going out in search of their prey. Traps included artificially excavated pools into which fish were encouraged to swim, nets hung upon stakes arranged in the shape of the letter V and constructed between low water mark and high water mark; also weirs of various kinds. The hunters used boats of a small size, generally not more than 20 feet long and typically managed by teams of five or six people, and they took large nets out to sea. Almost all of these technologies are well documented (or may be inferred) in all of the centuries between the eleventh and the fifteenth; some of the V-shaped contrivances have been excavated.

Probably the majority of the people who fished between the eleventh century and the fifteenth were what I call 'fishing farmers' – people who were farmers (in coastal parishes and in parishes at one remove from the coast) first and foremost and whose fishing was a by-employment. Typically they were in the small farmer class, occupying not much more than 15 acres (6 hectares) and income from sales of fish was less than income from farming. Fishing could be fitted into the rhythms of the agricultural year, the variety of fish being so great that, at any particular time, some species or another was present. The port towns, of which there were several along the coast of South Devon (e.g. Exmouth, Topsham, Teignmouth, Dartmouth, Plymouth) contained fishers who were full-timers as well as mariners who practised fishing in intervals between voyages.

Farming drew these 'fishing farmers' inland; fishing drew them towards the coast. The answer to this tussle was habitation inland – well out of sight of pirates, the French and Bretons and other unwelcome marauders – and the construction of a secondary 'settlement', for the secondary occupation, on the beach. These were called cellar settlements and a few have or had place-names incorporating the element 'cellars' (Figs 1 and 2). Today the word cellar is something constructed underground, but the old use was for a storage chamber of any kind. The cellar settlements of the South Devon coast were collections of storage huts, therefore, places which were not permanently inhabited but which were used as bases from which fishing was practised: fishing tackle, barrels, nets and boats were stored away in them, out of reach of storms, at times and seasons when fishing temporarily came to a halt. Typically perched on the sea's edge, on the narrow sliver of land between the fields and the salt waters, these were settlements in which space was severely limited: their plans were huddled, disarranged, haphazard, characteristics also of the fishing villages which followed them in time. Buildings were set on the sand, with

very little space between and they had no gardens attached to them: gardening was an inland activity. Seasonally used fishing 'camps' of this kind were not found only in Devon: there are examples from Somerset, Cornwall and Kent, while in the North of England, Scandinavian coastal place-names meaning 'site not permanently occupied' surely point to places which had functions similar to the Devon ones. I have seen further examples in Denmark and have been told about others in Portugal; I hope that delegates to the Walraversijde conference will help me in finding more European cases.

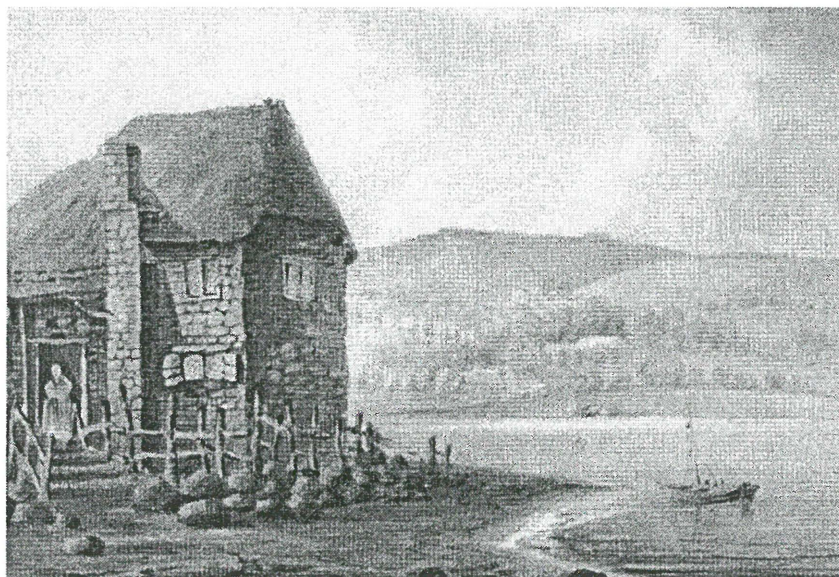

Fig. 1. Cottage, possibly in origin a cellar, at Coombe Cellars, River Teign (Devon). (Courtesy of the Devon Gardens Trust and Leopard's Head Press)

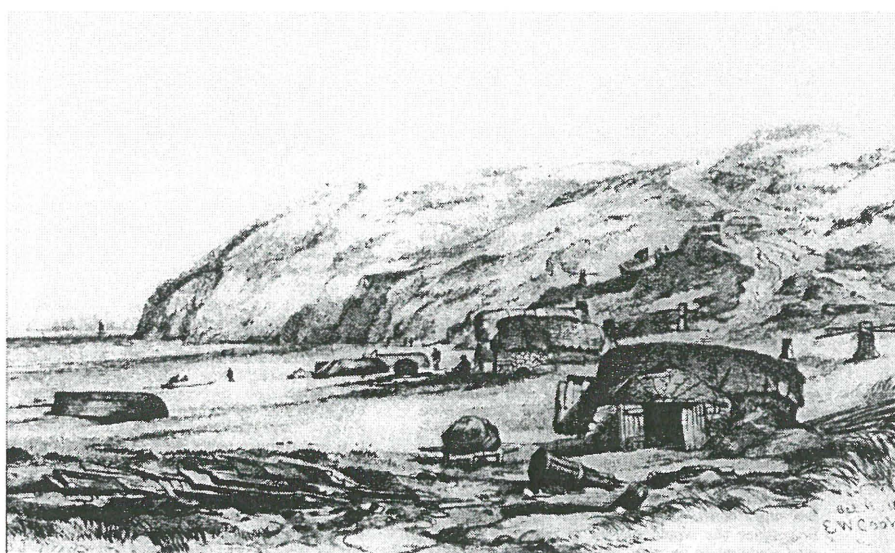

Fig. 2. Cellar settlement at Barepta, Cornwall County. (Courtesy of the Royal Institution of Cornwall)

Finally, the difficult question of the size of the fishing enterprise of the south Devon coast during the Middle Ages, the volume of production. The first point to make here is that fishing sites and cellar settlements were very numerous along this stretch of coastline – at least 90 are known

from mediaeval documentary sources and there must have been many more which are not recorded. Unfortunately, it is not possible to move from numbers of fishing sites to volume of fish caught. The 'value' of fisheries is indeed recorded in manorial documents, but (a) we do not know how these sums were calculated, and (b) they often became fixed by custom at an early date and therefore soon become anachronistic. We do indeed know about the volume of fish exported from some southwestern ports, but (a) some types of fish were exempt from customs, (b) coastwise trade in fish is not included, (c) the massive inland trade and local consumption are not accounted for. For a few places we have figures for the value of tithe on fish. These perhaps offer more scope for the quantifier and I shall be working on them in advance of the conference, hoping to present a few preliminary results there. Did the many, small, miscellaneous fisheries of Devon produce a greater volume of fish than the renowned herring fisheries on the coast of eastern England? Are we dealing with minnows by comparison with the northern seas?

VISSEN IN DE MIDDELEEUWEN LANGS DE KUSTEN VAN ZUID-DEVON (ENGELAND)

Harold Fox

University of Leicester, Centre for English Local History, Marc Fitch Historical Institute
5 Salisbury Road, Leicester LE1 7QR, Groot-Brittannië
E-mail: al34@le.ac.uk

Het graafschap Devon is gesitueerd in het zuidwesten van Engeland en heeft één kust die we nogal bezitterig het Engels Kanaal noemen en een andere kust die gericht is naar Wales en Ierland. Deze bijdrage is vooral toegespitst op de visserij langs het Kanaal. De kust langs het Kanaal is gekenmerkt door een afwisseling van hoge kliffen, kleine baaien, enkele uitgestrekte zandvlaktes en verschillende kronkelende estuaria die het zout water kilometers ver landinwaarts brengen. Deze grote variatie aan maritieme milieus heeft op zijn beurt heel wat vissoorten en schelpdiersoorten aangetrokken.

Deze bijdrage zal vier onderwerpen behandelen: de verschillende technologieën van het vissen, de mensen die visten, de vissersnederzettingen en het volume aan vis dat werd gevangen (haast onmogelijk precies te kwantificeren).

Vissers kunnen opgedeeld worden in jagers en vallenzetters. Deze laatsten werkten met vaste installaties en wachtten op de vis, terwijl de eersten actief op zoek gingen naar hun prooi. Vallen bestonden uit uitgegraven poelen waarin men vissen lokte, uit in de vorm van de letter V opgestelde staken waaraan netten werden gehangen en die opgesteld werden tussen de laagwaterlijn en de hoogwaterlijn en uit diverse soorten viswieren. De jagers gebruikten kleine boten, over het algemeen niet langer dan 7 m en bemand met teams van 5 tot 6 mensen, waarmee ze grote netten op zee brachten. Deze verschillende technieken zijn in geschreven bronnen goed gedocumenteerd of het bestaan ervan kan in elk geval worden afgeleid voor de periode 11de-15de eeuw. Sommige van de V-vormige installaties zijn ook archeologisch onderzocht.

De meerderheid van de mensen die in Devon tussen de 11de en de 15de eeuw visten, kunnen het best omschreven worden als 'vissende boeren'. Deze mensen waren dus in de eerste plaats boeren in de dorpen langs of op korte afstand van de kust en slechts in tweede instantie vissers. Ze behoorden meestal tot de groep van de kleinere boeren met hoogstens ongeveer 6 ha grond. Hun inkomsten uit de verkoop van vis bleven steeds lager dan deze die voortvloeiden uit hun agrarische activiteiten. Deze boeren waren in staat om te vissen omdat vissen zo goed kon worden ingepast in de agrarische kalender vermits er een danig grote variëteit aan vissen aanwezig was dat er eigenlijk op gelijk welk moment van het jaar wel op één of andere vissoort kon gevist worden.

In de talrijke havensteden langs de kust van Zuid-Devon (bvb. Exmouth, Topsham, Teignmouth, Dartmouth, Plymouth) daarentegen waren er zowel fulltime vissers te vinden als zeelui die tussen de zee-reizen in visten.

De agrarische activiteit dreef deze vissende boeren landinwaarts en het vissen dreef hen naar de kust. Als antwoord op deze tweespalt zorgden ze voor twee verblijven: een vaste woonplaats een eind landinwaarts uit het zicht van piraten, Fransen, Bretoenen en andere plundersaars, voor hun agrarische activiteit en een tweede verblijf op het strand ten behoeve van hun bijberoep. Deze tweede verblijven werden 'keldernederzettingen' genoemd en enkele van deze nederzettingen hebben of hadden zelfs het woord 'cellar' ('kelder') in hun plaatsnaam

geïncorporeerd (Figs 1 en 2). Vandaag verstaan we onder het woord 'kelder', een opbergplaats die zich geheel of gedeeltelijk onder de grond bevindt, maar de oude betekenis was eigenlijk gewoon 'opslagruimte'. Deze keldernederzettingen langs de kust van Zuid-Devon bestonden uit een dichte opeenstapeling van kleine constructies voor de opslag van goederen.

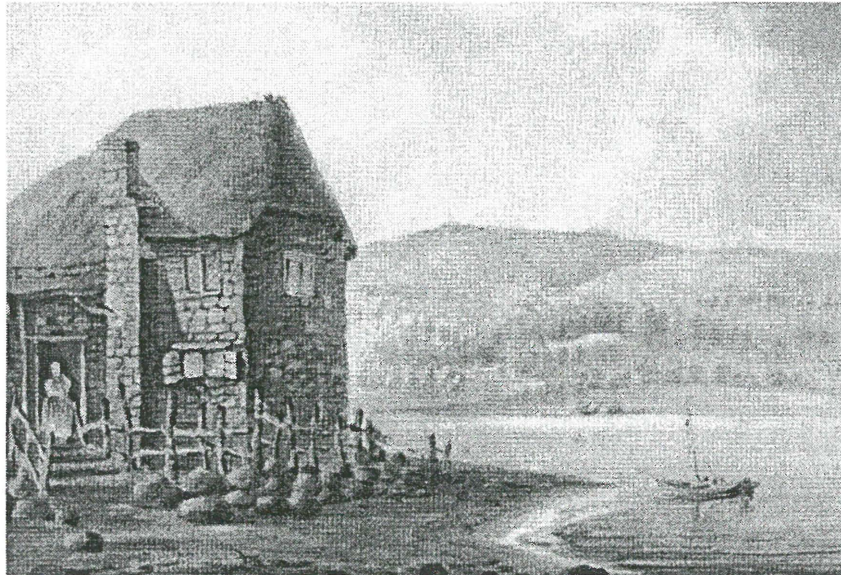

Fig. 1. Vissershuisje, vermoedelijk in oorsprong een tijdelijke opslagplaats voor vistuig, te Coombe Cellars aan de rivier de Teign in Devon. (met dank aan 'Devon Gardens Trust' en aan 'Leopard's Head Press')

Fig. 2. Nederzetting bestaande uit tijdelijke opslagplaatsen voor vistuig te Barepta, Graafschap Cornwall. (met dank aan 'the Royal Institution of Cornwall')

Deze waren niet permanent bewoond maar dienden als uitvalsbasis voor het vissen. Ze werden ook gebruikt voor de opslag van vistuig, tonnen, netten en boten in de periodes waarin het vissen tijdelijk werd stopgezet. In deze nederzettingen was de beschikbare ruimte zeer schaars vermits ze geprangd zaten tussen de velden en het zout water op de rand van de zee. Het grondplan van deze nederzettingen was dan ook nogal wanordelijk zoals ook dat van de echte vissersdorpen die hen naderhand zouden opvolgen. De gebouwen werden op het zand gezet,

met zeer weinig ruimte tussenin. Er waren geen tuinen: tuinieren was een inlandse activiteit. Dit soort tijdelijk gebruikte vissersnederzettingen zijn niet alleen in Devon aangetroffen maar ook in Somerset, Cornwall en Kent. Scandinavische plaatsnamen langs de kusten van Noord-Engeland met de betekenis van 'niet permanent bewoonde sites' verwijzen ongetwijfeld ook naar plaatsen met een gelijkaardige functie. Ik heb andere voorbeelden gezien in Denemarken en heb mondelinge informatie gekregen omtrent nog andere in Portugal. Ik hoop dan ook dat de deelnemers aan het symposium te Walraversijde me zullen helpen om nog meer Europese voorbeelden op te sporen. De moeilijkste vraag tenslotte is deze naar de omvang van de visserij in de Middeleeuwen langs de kusten van Zuid-Devon. De eerste vaststelling die kan gemaakt worden is dat er langs deze kuststrook zeer veel vissersnederzettingen aanwezig waren. Er zijn er minstens 90 gekend uit middeleeuwse geschreven bronnen en er moeten er ongetwijfeld heel wat meer zijn geweest die niet in geschreven bronnen zijn geregistreerd. Ongelukkigerwijs kan het aantal visserssites niet zomaar omgezet worden naar het volume gevangen vis. De financiële waarde van deze vissersnederzettingen is wel geregistreerd in diverse geschreven bronnen maar we weten enerzijds niet hoe deze sommen werden berekend en anderzijds werden ze snel anachronistisch, gezien het vroege tijdstip waarop ze werden vastgelegd. We hebben wel informatie over het volume vis dat werd geëxporteerd vanuit sommige zuidwestelijke havens maar: a) een aantal vissoorten waren vrij van belasting, b) de kusthandel in vis was in deze cijfers niet opgenomen evenmin als c) de enorme handel met het binnenland en de plaatselijke consumptie. Voor enkele plaatsen kennen we de cijfers voor de waarde van de vистиende. Deze getallen bieden wellicht nog het meeste perspectief voor een kwantitatief onderzoek. De volgende vragen blijven. Konden de vele maar kleine vissersondernemingen van Devon een groter volume vis produceren dan de befaamde haringvisserijen langs de kusten van Oost-Engeland? Of hebben we in Devon te maken met klein grut in vergelijking met de noordelijke zeeën?